

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ УМОВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ

ШАНДОВА Н. В.

УДК 338.24

Шандова Н. В. Принципи формування умов сталого розвитку промисловості

У статті запропоновано принципи формування умов сталого розвитку промисловості, відповідних сучасному етапу розвитку економіки, які для промисловості стають рушійними силами розвитку. До принципів сталого розвитку промисловості віднесено: принцип структурності – для здійснення взаємозалежних кількісних і якісних перетворень; принцип взаємозв'язку продуктивних сил і виробничих відносин – як основа відбору корисних результатів функціонування праці; принцип інноваційності – як джерело саморозвитку промисловості; принцип екологічності – для збереження навколишнього середовища й ресурсної бази; принцип безпеки розвитку – для протидії впливу зовнішнього й внутрішнього середовища. Принципи формування умов сталого розвитку промисловості є орієнтиром, яким повинні керуватися державні органи управління й керівники, спеціалісти-управлінці при розробці стратегій розвитку як всього промислового комплексу, так і окремих підприємств. Це дозволить найбільш повно вивчити основи сталого розвитку й надати рекомендації щодо вдосконалення процесу розвитку, знизити ризики упущених вигод.

Ключові слова: принципи, сталий розвиток, промисловість, машинобудування.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 8.

Шандова Наталія Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра менеджменту та маркетингу, Херсонський національний технічний університет (Бериславське шосе, 24, Херсон, 73008, Україна)

E-mail: nat0906@i.ua

УДК 338.24

Шандова Н. В. Принципы формирования условий устойчивого развития промышленности

В статье предложены принципы формирования условий устойчивого развития промышленности, соответствующих современному этапу развития экономики, которые являются движущими силами её развития. К принципам устойчивого развития промышленности отнесены: принцип структурности – для осуществления взаимозависимых количественных и качественных преобразований; принцип взаимосвязи продуктивных сил и производственных отношений – как основа отбора полезных результатов функционирования труда; принцип инновационности – как источник саморазвития промышленности; принцип экологичности – для сохранности окружающей среды и ресурсной базы; принцип безопасности развития – для противодействия влияния внешней и внутренней среды. Принципы формирования условий устойчивого развития промышленности являются ориентиром, которым должны руководствоваться государственные органы управления и руководители предприятий, специалисты-управленцы при разработке стратегий развития как всего промышленного комплекса, так и отдельных предприятий. Это позволит наиболее полно изучить основы устойчивого развития и предоставит рекомендации относительно усовершенствования процесса развития, снизит риски упущенных выгод.

Ключевые слова: принципы, устойчивое развитие, промышленность, машиностроение.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Библ.:** 8.

Шандова Наталья Викторовна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра менеджмента и маркетинга, Херсонский национальный технический университет (Бериславское шоссе, 24, Херсон, 73008, Украина)

E-mail: nat0906@i.ua

UDC 338.24

Shandova N. V. Principles of Formation of Conditions of Stable Development of the Industry

The article offers principles of formation of conditions of stable development of the industry that correspond with the modern stage of development of the economy, which are driving forces of its development. The article refers the following to the principles of stable development of the industry: structural principle – for execution of interdependent quantitative and qualitative transformations; principle of interconnection of productive forces and production relations – as the basis of selection of useful results of labour functioning; innovation principle – as a source of self-development of the industry; ecological principle – for preservation of environment and resources; and principle of security of development – for counteracting the influence of external and internal environment. Principles of formation of conditions of stable development of the industry are a reference point, which should be used by state bodies of administration and managers of companies, and managerial specialists when developing strategies of development of both the whole industrial complex and individual companies. This would allow better study of the foundations of stable development and development of recommendations with respect to perfection of the process of development and reduction of risks of lost profit.

Key words: principles, stable development, industry, engineering.

Pic.: 3. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 8.

Shandova Natalya V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Management and Marketing, Kherson National Technical University (Beryslavske shose, 24, Kherson, 73008, Ukraine)

E-mail: nat0906@i.ua

Для розвитку економіки будь-якої держави важливі всі галузі національного господарства, але фундаментом її залишається все ж таки промисловість. Промисловість була й залишається ключовою частиною економіки розвинених країн. Зниження частки промисловості у ВВП і в зайнятості сьогодні пояснюється не як результат занепаду промисловості, а як наслідок зростання продуктивності праці й цін. Тенденції розвитку України висувають нові вимоги до організації управління вітчизняною промисловістю, диктують необхідність її своєчасного реформування й модернізації з метою досягнення максимального економічного ефекту.

Для цього необхідно дотримуватися певних принципів, які для промисловості є рушійними силами розвитку.

Проблеми забезпечення економічної стабілізації економіки й стійкості підприємств, підвищення якості та ефективності управління процесами розвитку підприємств знайшли відображення в монографіях і публікаціях вітчизняних і закордонних учених, серед яких: Є. Альтман, А. І. Абалкін, О. В. Ареф'єва, В. О. Василенко, В. М. Геєць, В. М. Гончаров, І. Пригожин, В. В. Ковальов, Я. Корнаї, Р. Ш. Коуз, Ю. С. Погорелов, Р. С. Сайфулін, І. Н. Омельченко, С. Фішер, В. М. Ячменьова. Узагальнення результатів досліджень зазначених учених дозволило

використати їх напрацювання як базу для інтерпретації категорії стійкого розвитку і формування на цій основі принципів сталого розвитку промислових підприємств.

Мета статті – визначення принципів формування умов сталого розвитку промисловості, відповідних сучасним етапам розвитку економіки.

Для подальших досліджень пропонується таке визначення поняття «сталий розвиток промисловості» – це комплексний процес взаємозалежних кількісних і якісних перетворень у промисловості, який віддзеркалює спроможність її забезпечити на тривалий час цільові потреби суспільства, пов'язані з підтримкою власної економічної ефективності діяльності та забезпеченням збереження оточуючого середовища і ресурсної бази [6].

Виходячи з наданого визначення виділимо принципи, які є рушійними силами сталого розвитку промисловості. Під принципами будемо розуміти загальні, закономірні, ідеальні й концептуальні основи створення й застосування умов розвитку.

Система принципів є методологічним базисом оцінки якості і ефективності процесу. Якщо, наприклад, у процесі управління розвитком промисловості виникають відхилення від встановлених принципів, якщо вони порушуються, то при цьому неминуче наноситься збиток розв'язанню практичних завдань, знижуючи показники фінансово-господарчої діяльності й порушуючи стабільність її функціонування. У цьому зв'язку актуальним стає визначення принципів сталого розвитку промисловості, відповідних сучасним етапам розвитку економіки, досягненням економічної теорії й прикладних досліджень.

Принципи формування умов сталого розвитку промисловості є ідеальним орієнтиром, яким повинні керуватися державні органи управління й керівники, спеціалісти-управлінці при розробці стратегій розвитку як усього промислового комплексу так і окремих підприємств. Це дозволить найбільш повно вивчити основи сталого розвитку й надати рекомендації щодо вдосконалення процесу розвитку, знизити ризики упущених вигід.

До принципів сталого розвитку промисловості пропонується віднести:

- ✦ *принцип структурності* – для здійснення взаємозалежних кількісних і якісних перетворень;
- ✦ *принцип взаємозв'язку продуктивних сил й виробничих відносин* – як основа відбору корисних результатів функціонування праці;
- ✦ *принцип інноваційності* – як джерело саморозвитку промисловості;
- ✦ *принцип екологічності* – для збереження навколишнього середовища й ресурсної бази;
- ✦ *принцип безпеки розвитку* – для протидії впливу зовнішнього й внутрішнього середовища.

1. Принцип структурності – описує структурну зв'язаність промисловості як системи, тобто її організацію, будову й упорядкованість, задаючи конфігурацію (відносно розташування) елементів – галузей, і відносини між сукупностями параметрів – показників розвитку (сигналів). Зі зникненням зв'язаності стає неможливим представлення промисловості як реалізованої варіації

системи, оскільки поняття системи має на увазі наявність чогось, що перебуває в деякому відношенні із чимсь.

У широкому змісті під структурними змінами в економіці розуміється зміна пропорцій між порівняними елементами економічної системи. Порівняними, як правило, є структурні елементи, що належать до одного рівня економічної системи, а саме: до секторальної або галузевої структури, структури власності, відтворювальної структури, структури виробничих фондів, трудових ресурсів, споживання, заощадження, інвестицій, зовнішньої торгівлі (експорту й імпорту) і т. д.

Принцип структурності характеризують такі фактори:

1) науково-технічний прогрес (НТП), вплив якого відбувається у вигляді зміни технологій виробництва, видобутку й переробки, створення нових матеріалів, способів комунікацій і т. д. Саме під впливом даного фактора утворюються нові галузі промисловості й виробництва;

2) зміни у відносинах власності. Відносини власності виражають реально існуючу структуру економіки з погляду основного виробничого відношення – способу з'єднання працівників із засобами виробництва й, отже, визначають структуру виробництва, розподілу, обміну й споживання суспільного продукту;

3) зміни в поділі праці і його спеціалізації, що формують загальні матеріальні передумови структурних змін, які відбуваються в ній;

4) трансформація системи суспільних потреб – сучасні потреби органічно пов'язані з розвитком інформаційних технологій, глобальних мереж і комунікацій.

Серед факторів структурних змін в економіках розвинених країн слід виділити такі [1]:

1) кардинальна зміна співвідношення сфери матеріального виробництва й сфери послуг, при цьому обсяг вироблених і споживаних товарів не знижується, а зростає;

2) радикальні зміни в структурі поділу праці, тобто змінився саме зміст праці, співвідношення наукового й інженерно-технічного персоналу, функцій робочої сили;

3) зміна частки наукомістких галузей і високотехнологічних виробництв.

Якщо розглянути сучасну структуру вітчизняної промисловості (рис. 1), то можна відзначити поступове зменшення частки продукції переробної промисловості за рахунок збільшення продукції добувної промисловості та виробництва та розподілу електроенергії, газу та води. Певний розвиток мають лише ті підприємства, продукція яких конкурентоспроможна на зовнішніх ринках. На жаль, серед них переважна більшість підприємств, що здійснюють первинну обробку металу, тобто створюють продукцію із незначною доданою вартістю. Водночас у структурі виробничих витрат таких підприємств велика питома вага витрат на енергоносії; крім того, їх діяльність є екологічно шкідливою.

Проблема співвідношення між різними підрозділами промислового виробництва має важливе значення для загального розвитку. Порушення збалансованості навіть в одному підрозділі економіки, як правило, викликає диспропорції в економіці країни в цілому.

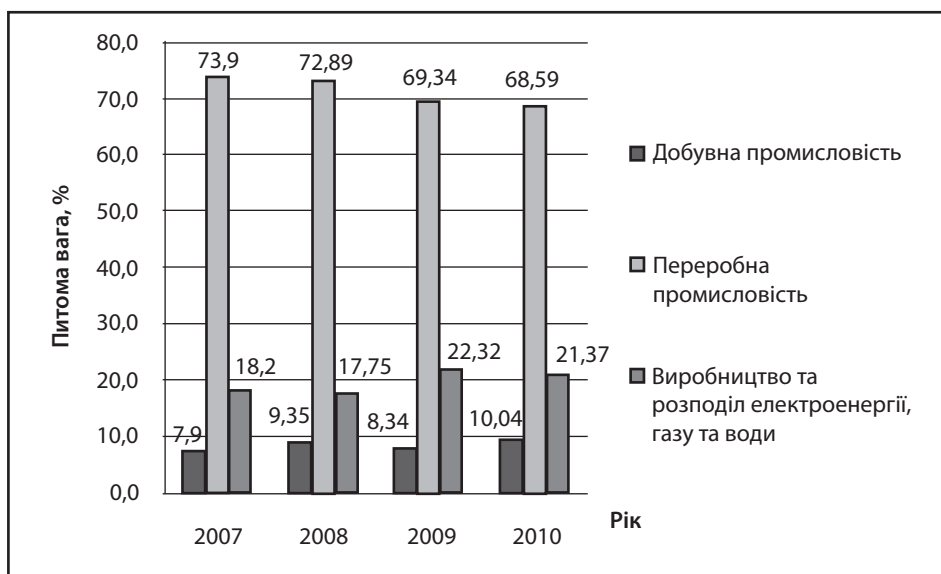

Рис. 1. Структура обсягу реалізованої промислової продукції

Джерело: Побудовано автором за власними розрахунками та даними Державної служби статистики України [4].

2. Принцип взаємозв'язку продуктивних сил й виробничих відносин. Фактором взаємозв'язку продуктивних сил й виробничих відносин виступає продуктивність праці, яка є сутнісною характеристикою економічної системи. У сучасній економічній системі, яка заснована на досягненнях науково-технічного прогресу й регулюванні соціально-економічних процесів з боку держави, зв'язок промислового розвитку й продуктивності останнім часом стає усе більш очевидним. Досвід країн з розвинутою ринковою економікою дозволяє стверджувати, що тільки підвищення продуктивності праці дає можливість зберегти тенденції розвитку й конкурентоспроможності промислових підприємств на ринку.

За даними державної служби статистики України, зростання продуктивності праці в кризові роки якщо і відбувалося, то переважно за рахунок зменшення чисельності робітників. Цей процес особливо відстежується в машинобудуванні протягом 2008 – 2011 рр. Чисельність робітників за період зменшилась на 14,5%, обсяги виробництва збільшились майже на 11%. За результатами опитувань на місцях, тобто безпосередньо на підприємствах машинобудівної галузі, у реакції на зміну зовнішніх умов господарювання були безмірно скорочені штати або взагалі ліквідовані конструкторські й дослідно-конструкторські бюро, центральні заводські лабораторії. І без того слабка інноваційна діяльність промислових підприємств опинилася практично на межі вмирання.

Рівень продуктивності праці також залежить від технічної озброєності. Наслідком неприпустимого фізичного й морального зношування техніки в галузях є низькі темпи розвитку, низькі темпи зростання продуктивності праці й, відповідно зарплати й рівня життя. Інфляція практично повністю «з'їдає» ефект цього зростання.

Фізичне й моральне зношування діючої техніки й технологій приводить до підвищеної витрати праці, сировини й матеріалів, енергії, збільшенню витрат на ремонт, зниженню якості продукції та її неконкурентоспроможності. Рентабельність продукції (витрата ресур-

сів виробництва всіх видів) у машинобудуванні в середньому в 2010 р. складала 6,6% [2].

Наростання елементів невідповідності між продуктивними силами й виробничими відносинами свідчить про те, що пристосувальні механізми були порушені, економічна система вичерпала внутрішній потенціал саморозвитку, перейшла на режим нестійкого розвитку, з якого може вийти шляхом революційних змін свого устрою [7].

3. Принцип інноваційності. Практично всі сучасні економічні процеси або обумовлені, або супроводжуються інноваціями. Й. Шумпетер довів можливість подолання криз за рахунок підприємницької діяльності, в основу якої він закладав постійну інноваційну активність комбінувати ресурси. У своїй книзі він кілька разів констатує: «Економічний розвиток у нашій розумінні відбувається у формі здійснення нових комбінацій існуючих благ... Економічний розвиток являє собою суттєво нове використання послуг праці й землі...» [8].

Процес формування ринкових потреб суспільства в різних товарах безпосередньо впливає на вироблення шляхів і способів задоволення тієї або іншої потреби в сфері виробництва, тим самим визначає вектор розвитку. В умовах ринку вид потреби й обсяг попиту на який-небудь товар впливають на вибір комплексу технічних і технологічних засобів, призначених для виробництва цього товару. Тобто, інновації, як принцип – правило розвитку, забезпечують зміцнення конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

У розвинутих країнах саме галузі, що використовують високі технології, створюють велику частину доданої вартості. Виробництво й експорт наукомісткої продукції дають змогу розвивати економіку швидкими темпами. Про це свідчить досвід Японії, Південної Кореї, Тайваню, Гонконгу, Сінгапуру, Чилі, Іспанії та інших [3].

Для України, яка зіткнулася з необхідністю конкурувати на світових ринках не так давно, проблема оновлення виробництва і підтримки інновацій стоїть досить

гостро, що визначає важливість пошуку інвестицій в модернізацію виробництва і в технологічний бізнес. Основою конкурентних переваг у промисловості, і зокрема машинобудівної галузі, повинне стати прагнення суб'єктів галузі до поліпшення, інновацій і змін в усіх аспектах господарської діяльності, зрушення науко-містких виробництв до центрів НДДКР. Але за даними звіту по виконанню наукових і науково-технічних робіт за 2005 – 2011 рр. [5], зростання науково-технічної діяльності не спостерігається (рис. 2).

коштами підприємств, а частка державного фінансування становить лише 2 – 4%. Таке положення є ще однією з причин технологічного відставання і недостатнього розвитку вітчизняної промисловості.

В основі низької ефективності інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств лежать фактори, які умовно можна розділити на дві групи: економічні й виробничі. До економічних належать: недостатнє фінансування з державного бюджету, неадекватні власні кошти у промислових підприємств при високій вартості

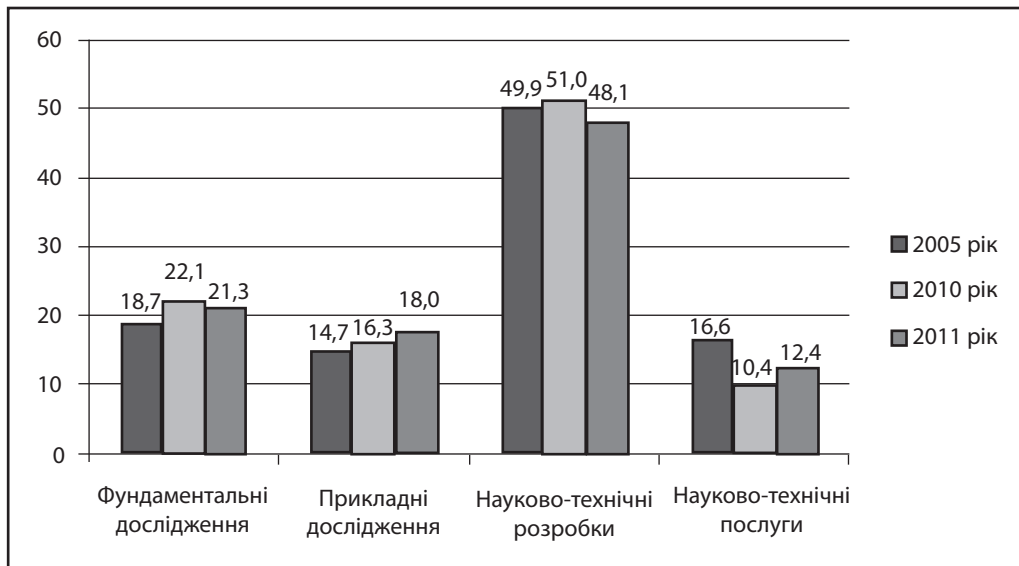

Рис. 2. Розподіл обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт за видами робіт, %

Джерело: Побудовано автором за власними розрахунками та даними Державної служби статистики України [5].

Частка фундаментальних досліджень, результатом яких є гіпотези, теорії, методи тощо, зменшилась на 0,8%. Прикладні дослідження, які визначають можливі шляхи використання результатів фундаментальних досліджень, у 2010-11 роках збільшилися на 1,7%, тобто це результати минулих фундаментальних досліджень. Науково-технічні розробки, які виступають як проміжний результат науково-виробничого циклу, зменшилися на 2,9%, що свідчить про системне зменшення обсягів виконаних наукових та науково-технічних робіт.

Обсяг виконаних наукових і науково-технічних робіт з надання науково-технічних послуг збільшився на 2%. Науково-технічна послуга – це результат науково-технічної діяльності підприємства, установи, організації; як процес – це вид діяльності, спрямований на створення умов розвитку і функціонування суб'єктів науково-технічної сфери, але виникає питання: як при системному зменшенні робіт наукового та науково-технічного характеру зростає результат такої діяльності?

Представлені дані свідчать про занепад інноваційної діяльності у вітчизняній промисловості, що великою мірою обумовлено недостатнім фінансовим забезпеченням і відсутністю реальних заходів держави щодо стимулювання інноваційного розвитку економіки.

Великі диспропорції спостерігаються й у структурі фінансування інноваційної діяльності підприємств: 70 – 80% витрат на інновації забезпечується власними

наукових досліджень і розробок, високий економічний ризик, тривалий строк окупності нововведень, недосконалість методики оцінки й аналізу ефективності інноваційної діяльності. До виробничих відносяться: нестача інформації про нові технології, нестача висококваліфікованого персоналу, знос основних виробничих фондів, нестача можливостей для кооперування з іншими підприємствами й науковими організаціями.

4. Принципи екологічності – забезпечує розвиток промисловості з урахуванням збереження навколишнього середовища й ресурсної бази. Проблема збалансованого природокористування виходить на одне з перших місць серед проблем економічного розвитку промислових комплексів.

До якісних аспектів проблеми відноситься просторова, географічна нерівномірність промислового впливу, обумовлена нерівномірністю розміщення продуктивних сил. Концентрація промисловості збігається з концентрацією населення у великих містах і міських агломераціях.

Наступною причиною протиріч між зростанням промислового виробництва й розвитком суспільства й природи є все більше віддалення технологій суспільного виробництва від циклів природного круговороту речовин і енергії. Сучасна промисловість прямо або за допомогою сільського господарства, транспорту й комунального господарства вносить у навколишнє середовище

величезні кількості таких матеріалів, речовин і форм енергії, які значною мірою завдають шкоди навколишньому середовищу.

Ще одна причина протиріч пов'язана зі збільшенням відповідних витрат на покращення екологічних параметрів промислової продукції. Це викликає певний опір зовнішнього та внутрішнього середовища, що пов'язаний з виникненням додаткових витрат, які супроводжують заходи покращення екологічних характеристик продукції, зниження ресурсоемності виробництва та ін. і проявляються в ціні, яку сплачує споживач, а вигоди розподіляються на користь всього суспільства.

Розв'язання протиріч між наростанням екологічних проблем і масштабами природокористування можливе за умови переорієнтації суспільного виробництва на екологічний шлях розвитку. Промисловість необхідно розглядати не тільки як частину проблеми сталого розвитку, але й частину її рішення. Поеднання передового технологічного суспільства з сильною, творчою й пристосованою виробничою базою може принести більший ефект і, в остаточному підсумку, гарантувати краще здоров'я й поліпшену якість життя. Деякі нові чисті і маловідходні технології не тільки знижують забруднення, але й заощаджують витрату сировинних матеріалів і енергії настільки, що зниження витрат може більш ніж відшкодувати вихідні, більш високі, інвестиційні витрати й у такий спосіб знизити собівартість одиниці продукції. Крім того, покращення екологічних якостей продукції приводить до підвищення її конкурентоспроможності.

5. Принципи безпеки розвитку, що дозволяє протидіяти впливу зовнішнього й внутрішнього середовища. Відомо, що основа економічної безпеки суспільства складається в створенні умов простого відтворення, виживання національного господарського комплексу, його базових галузей і формуванню передумов їх перспективного сталого розвитку. Для промислових підприємств принципи безпеки розвитку містять у собі сукупність факторів, пов'язаних із внутрішнім станом самого підприємства, і з впливом зовнішнього середовища, з його суб'єктами, з якими підприємство вступає у

взаємозв'язок. Фактори безпеки – це система, що забезпечує мобілізацію й найбільш оптимальне управління ресурсами промислових підприємств з метою забезпечення їх сталого розвитку, активної протидії всіляким негативним впливам навколишнього середовища.

Аналіз вітчизняного промислового виробництва [4] дає змогу стверджувати, що протягом останніх років спостерігається коливання та зниження обсягу створеної валової додатної вартості промисловістю (добувна промисловість, переробна промисловість, виробництво та розподілення електроенергії, газу та води) у загальному обсязі валового внутрішнього продукту України (рис. 3). Це відбувається за рахунок зниження інвестиційної привабливості промисловості; інноваційної пасивності промислових підприємств з причини дефіциту власних фінансових ресурсів, як основного джерела фінансування інновацій; низького рівня менеджменту у всіх сферах діяльності підприємства; руйнування науково-технічного потенціалу, що, у сукупності, унеможлиблює розвиток виробничого потенціалу і, як наслідок, поглиблює проблему керованості економічною безпекою промислових підприємств.

За показниками, що характеризують частку промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, протягом 2005 – 2010 рр. майже не спостерігається змін (табл. 1). Але для забезпечення економічної безпеки розвитку промисловості частка підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, повинна зростати, адже саме інновації визначають конкурентоспроможність промислової продукції як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Однак зараз спостерігається чітко виражена тенденція втрати промисловими підприємствами здатності виробництва складної й наукомісткої продукції, причому не тільки нової, але й тієї, що випускалася ними раніше, в умовах стабільного розвитку економіки. Це означає, що під загрозою перебуває технічне переозброєння виробничого апарату таких базових галузей економіки, як машинобудування, енергетика, транспорт, металургія і т. д.. тому що в міру зношування активної частини основного капіталу цих галузей їх повноцінне заміщення новим ві-

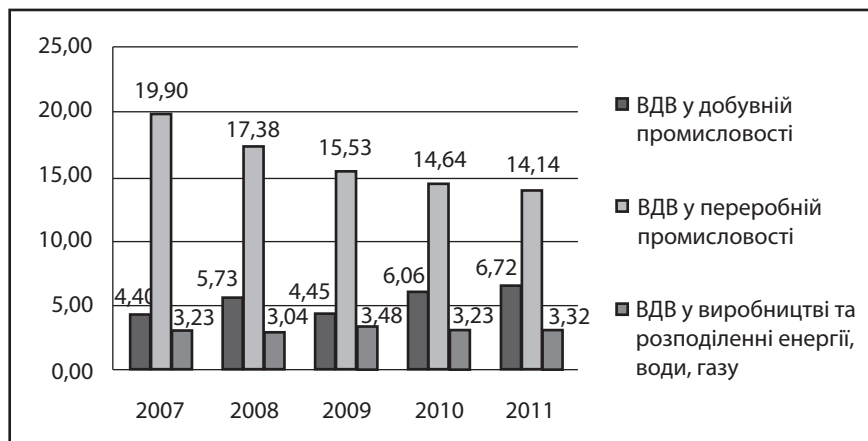

Рис. 3. Динаміка валової доданої вартості у промисловому виробництві

Джерело: Побудовано автором за власними розрахунками та даними Державної служби статистики України [4].

тчисняним обладнанням буде утруднено або неможливе (адже промисловість більш ніж на 80% укомплектована машинами й устаткуванням саме вітчизняного виробництва). Їхня заміна імпортованими закупівлями з фінансової точки зору чи навряд здійсненна.

6. Принципи безпеки розвитку вітчизняної промисловості не підтримувався протягом останніх років. Зменшення частки валової доданої вартості в структурі валового внутрішнього продукту, зміна структури промислового виробництва (збільшення частки добувної промисловості та зменшення частки переробної промисловості), зменшення частки машинобудування, критичний ступінь зносу основних виробничих фондів, – усе свідчить про втрату можливості протидіяти впливу зовнішнього й внутрішнього середовища.

4. Промисловість України у 2007 – 2011 роках. Статистичний збірник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://ukrstat.gov.ua>>

5. Україна у цифрах у 2011 році / Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://library.oseu.edu.ua/docs/Ukraina%20u%20cyfrach%20-%202011.pdf>>

6. Шандова Н. В. Концепція стійкого розвитку промислових підприємств [Текст] / Н. В. Шандова // *Економічний часопис*. – 2013. – № 1-2(1). – С. 22 – 25.

7. Шандова Н. В. Особливості та проблеми функціонування підприємств машинобудівної галузі [Текст] / Н. В. Шандова // *Економічний простір: збірник наукових праць*. Дніпропетровськ : ПДАБА. – 2013. – № 69. – С. 282 – 290.

8. Шумпетер Й. А. Теорії економічного розвитку / Й. А. Шумпетер / Пер. В. С. Автономова. – М. : Директмедіа Паблішинг, 2008. – 355 с.

Таблиця 1

Частка промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, %

Промисловість	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Промисловість усього:	11,87	11,19	14,23	13,02	12,83	13,78
Добувна промисловість	5,37	4,79	5,90	5,94	5,53	6,47
Переробна промисловість, у т. ч.	13,29	12,44	15,66	14,26	14,03	14,96
Машинобудування, у т. ч.	21,97	20,18	23,27	21,19	21,09	22,17
Виробництво машин та устаткування	18,10	16,72	20,04	17,79	18,36	18,95
Виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	26,25	24,73	27,65	25,32	23,79	24,07
Виробництво транспортних засобів та устаткування	26,69	22,74	25,00	23,81	24,33	28,72
Виробництво та розподілення енергії, води, газу	3,24	3,58	6,12	5,77	6,10	7,52

Джерело: Побудовано автором за власними розрахунками та даними Державної служби статистики України [5].

ВИСНОВКИ

Принципи формування умов сталого розвитку промисловості є ідеальним орієнтиром, яким повинні керуватися державні органи управління й керівники, спеціалісти-управлінці при розробці стратегій розвитку як всього промислового комплексу, так і окремих підприємств. Це дозволить найбільш повно вивчити основи сталого розвитку й надати рекомендації щодо вдосконалення процесу розвитку, знизити ризики упущених вигід. Як видно з наведених даних, у розвитку промисловості спостерігається систематичне відхилення від встановлених принципів, чим наноситься збиток розв'язанню завдань сталого розвитку промисловості, знижуючи показники розвитку й порушуючи стабільність функціонування. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Коломицева О. В. Вплив світових тенденцій на формування структурних зрушень в економіці країни [Текст] / О. В. Коломицева // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2010. – № 1, Т.2. – С. 289 – 294.

2. Офіційний Веб-сайт Міністерства промислової політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://industry.kmu.gov.ua>>

3. Пашута М. Інновації як фактор випереджального розвитку економіки [Текст] / М. Пашута // *Персонал*. – 2006. – № 6. – С. 16 – 24.

REFERENCES

Kolomytseva, O. V. "Vplyv svitovykh tendentsii na formuvannya strukturnykh zrushen v ekonomitsi krainy" [Impact of global trends on the formation of structural changes in the economy]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 2, no. 1 (2010): 289-294.

Oftsiyniyi Veb-sait Ministerstva promyslovoi polityky Ukrainy. <http://industry.kmu.gov.ua>

Pashuta, M. "Innovatsii yak faktor vyperedzhalnoho rozvytku ekonomiky" [Innovation as a factor in advancing economic development]. *Personal*, no. 6 (2006): 16-24.

"Promyslovist Ukrainy u 2007 – 2011 rokakh" [Industry of Ukraine in 2007 – 2011 years]. <http://ukrstat.gov.ua>.

Shandova, N. V. "Kontseptsii stiiikoho rozvytku promyslovykh pidpriemstv" [The concept of sustainable development of enterprises]. *Ekonomichni chasopys*, no. 1-2(1) (2013): 22-25.

Shandova, N. V. "Osoblyvosti ta problemy funktsionuvannya pidpriemstv mashynobudivnoi haluzi" [Features and problems of operation of machine-building industry]. *Ekonomichniy prostir*, no. 69 (2013): 282-290.

Shumpeter, Y. A. *Teorii ekonomicheskogo razvitiia* [Theory of economic development]. Moscow: Direktmedia Publishing, 2008.

"Ukraina u tsyfrakh u 2011 rotsi" [Ukraine in figures in 2011]. <http://library.oseu.edu.ua/docs/Ukraina%20u%20cyfrach%20-%202011.pdf>